

Wandeling Stadmoeras Hoensbroek, Caumer- en Geleenbeek

Begin- en eindpunt: Parkeerplaats kasteel Hoensbroek.

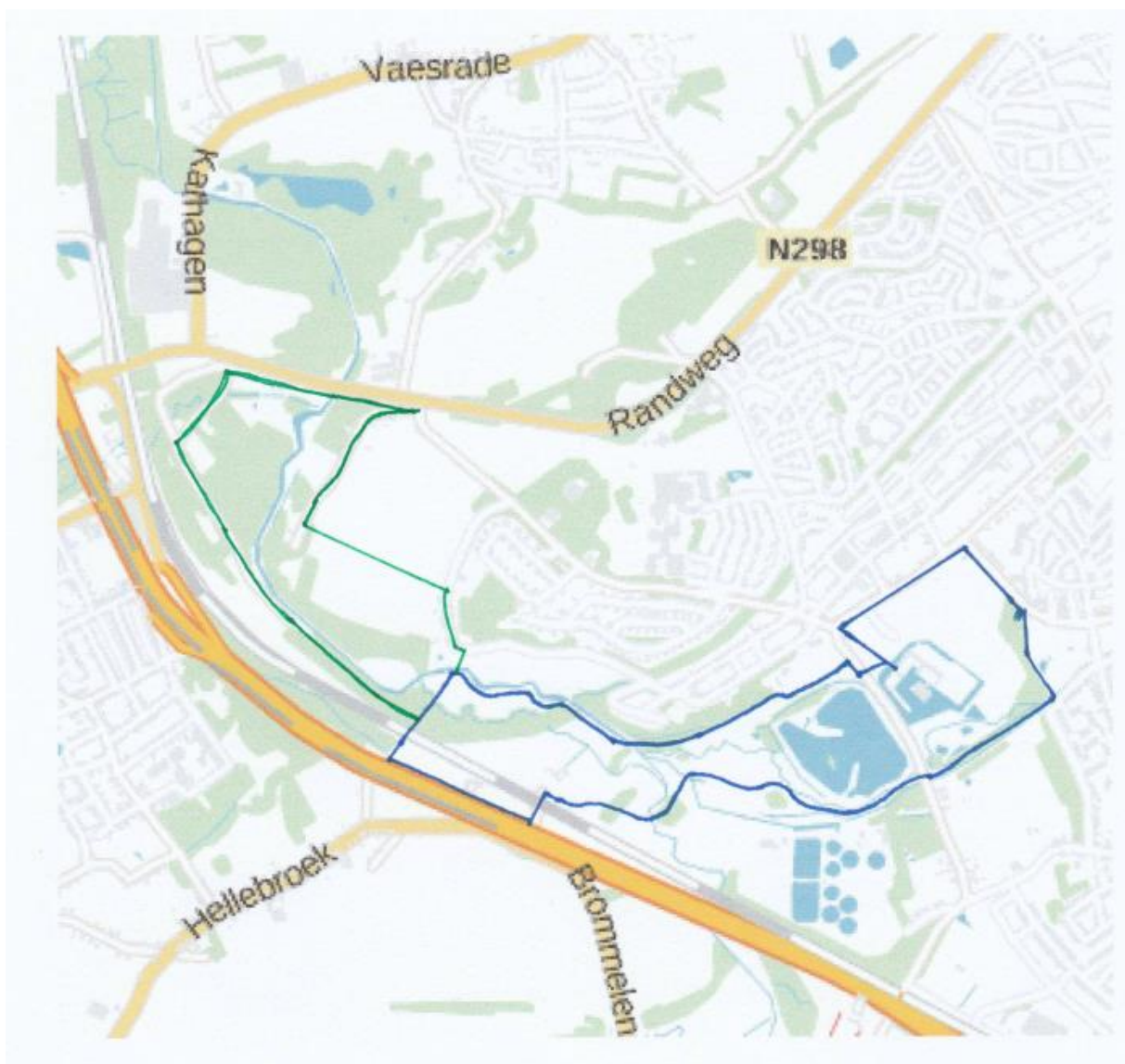
Bereikbaarheid: Buslijn 21 en 51 J. Bernhardlaan, Kasteel

Lengte: 4,5 km, uitbreiding 2,5 km (totaal 7 km)

Duur: 2 uur.

Horeca: Hoeve de Naamse Steen (open op vrijdag, zaterdag en zondag), Naanhof, Restaurant Bergrust (in de lange variant) kasteel Hoensbroek, De Droomvijver (aan het einde van de route).

Begaanbaarheid: Een groot deel van de route is verhard. Een deel van de route gaat over paden, door weilanden of beekoevers. Na regen kan het plaatselijk modderig zijn. Stevige, waterdichte wandelschoenen worden aanbevolen.

Kasteel Hoensbroek is met zijn grote bijgebouwen en drie binnenplaatsen een van de meest romantische kastelen van Limburg. Het kasteel heeft meer dan veertig kasteelvertrekken, het oudste deel van dit enorme slot stamt uit 1250. Vrijwel zeven eeuwen lang is kasteel Hoensbroek bewoond geweest: van middeleeuwse ridders, graven en rijksheren tot markiezen van Hoensbroek.

Door verbouwingen in de 17e en 18e eeuw kreeg het zijn huidige vorm. Opvallend zijn de vier hoge torens, de voorburchten die door ophaalbruggen bereikbaar zijn, het bezienswaardige binnenplein en de U-vormige hoofdgebouwen. Het kasteel is tot in de 20e eeuw bezit geweest van de Heren van Hoensbroek. Nu is het kasteel een museum en bijna elke dag open van 10.00 tot 17.30 uur. Meer informatie: www.kasteelhoensbroek.nl

Start bij de toegangspoort tot kasteel Hoensbroek. Loop vervolgens over de met kinderkopjes verharde oprijlaan de Allee van het kasteel naar de Juliana-Bernhardlaan. Sla daar aangekomen rechtsaf en loop langs de weilanden van kasteel Hoensbroek.

Op de eerste splitsing gaan we rechtsaf; Kasteel Hoensbroeklaan. Tegenover De Koffiepot, vlak na lantaarnpaal nr. 11466 gaan we rechts het pad in. Links van het pad ligt het dierenpark. Halverwege het pad passeren we een draaihek. Aan het einde van het pad bereiken we een brug over de Caumerbeek. We gaan voor de brug naar rechts. (Als het pad modderig is kunnen we ook de brug oversteken en op het verharde pad aan de zuidkant van de beek lopen)

Rechts zien we tussen de bomen kasteel Hoensbroek met zijn ommelanden; het Stadmoeras. *Het Stadmoeras Hoensbroek ligt zowel in het dal van de Caumerbeek als ook van de Geleenbeek. Het gebied strekt zich uit van kasteel Hoensbroek via het dal van de Geleenbeek tot de Naanhof. Aan de zuidzijde vormt de spoorlijn Heerlen-Sittard-Geleen en de A76 de grens. Het gebied is landschappelijk waardevol met de beken, het oude mijnspoor, de Droomvijver en kasteel Hoensbroek als belangrijkste elementen. Ook de rioolwaterzuiveringsinstallatie Hoensbroek is prominent aanwezig. Het landschap varieert sterk van natte natuur tot kleinschalige agrarische activiteiten.*

Aan het einde van dit pad bereiken we de Klinkertstraat die we oversteken om het pad langs de Caumerbeek te volgen (zie informatiebord). (1,3 km) *Rechts zien we de Droomvijver waar de vissers van hengelsportvereniging Haal Op hun hengeltje uitgooien. De Droomvijver is geen natuurlijke vijver, maar hij is in 1960 met steun van de Staatmijnen uitgebaggerd in de altijd al natte weilanden.*

Links zien we tussen de bomen de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Hoensbroek. In de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Hoensbroek wordt het afvalwater gezuiverd van de huishoudens en bedrijven in de regio. De zuivering gebeurt biologisch met behulp van bacteriën. Na zuivering gaat het water terug naar de natuur, in dit geval naar de Caumerbeek. Gemiddeld zuivert deze RWZI binnen 24 uur 75.000 m3 water. Dat zijn ongeveer 30 olympische zwembaden gezuiverd water per dag!

Nadat we de uitloop van deze waterzuiveringsinstallatie gepasseerd zijn loopt ons pad tussen de uitloop van het gezuiverde water en de Caumerbeek.

Sinds mensenheugenis heet de Caumerbeek in Hoensbroek Auvermoer. Vroeger woonden in dit gebied veel boeren. Die hadden de beek nodig om in periodes dat het veel regende het regenwater af te voeren. Tijdens droge periodes zorgde de beek juist voor aanvoer van water. De boeren beschouwden de beek als een zorgzame moeder. Dat is verbasterd tot Auvermoer. 'Auver' staat voor zorgzaam en 'moer' is moeder.

We blijven het pad volgen langs de snel stromende beek van de uitloop en even verder de afrastering. Blijf dus links van de rustbank lopen.

Links ligt midden in de weide op een kleine verhoging een door een ondiepe gracht omzoomd bosje. Men vermoedt, dat op deze plek de zogenaamde "versterkte huysinghe" heeft gelegen, waarschijnlijk een voorloper van ons huidige kasteel. Op alle oude, historische land- en stafkaarten wordt deze "huysinghe" vermeld, maar een recentelijk nader onderzoek met grondboringen ter plekke heeft nog geen enkele aanwijzing gegeven dat hier ooit een dergelijk huis gelegen heeft.

Aan het einde van de afrastering vinden we een brug waarmee we de uitloop van de waterzuivering kunnen oversteken. Even later loopt ons pad dwars door een populieren bosje en komen we bij een brug waarmee we de Geleenbeek oversteken.

Door een poortje verlaten we het weiland en gaan meteen rechts. Voor ons zien we het straatnaambordje Laar. (2,5 km) Tegenwoordig ook Hoeve de Naamse Steen. (Horeca vrijdag, zaterdag, zondag) *Het adellijk huis Lore, Laer of Laar, nu*

hoeve Laar, was oorspronkelijk leengoed van de abdij van Rolduc. Het Middeleeuws riddersgeslacht Retersbeek had het in bezit tot 1560. Vanaf ongeveer 1600 was het geslacht Ab Agris eigenaar, later gevolgd door onder andere Gronsveld tot Nijvelstein. Het kasteel was in de 18de eeuw al helemaal verdwenen. Nu is Laar een buitenwijk van Nuth.

Uit een informatiebord bij de toegangsweg blijkt dat de hoeve oorspronkelijk een voorburcht was behorende bij een kasteel met grachten liggend op de westelijke oever van de Geleenbeek; het 'Huis Laar'. Waarschijnlijk was het kasteel al vervallen in de 17^e eeuw en in 1791 geheel verdwenen. Op oude Tranchotkaarten zijn de grachten nog aangeduid, waardoor we nauwkeurig de plaats van het kasteel kennen. Oorspronkelijk was de bouw gericht naar het kasteel en dus omgekeerd van de huidige situatie. Stallen en bijgebouwen waren in U-vorm naar het kasteel gericht. Later zijn de bijgebouwen juist naar de andere kant gesitueerd eerst in een U-vorm en later tot een gesloten binnenplaats uitgebouwd. De kern van het huidige woonhuis stamt uit 1540-1560. De stenen gevels aan de zijde van het Laervoetpad stammen uit 1780. Het enige tastbare bewijs van Huis Laar is een Naamse steen met gotische versieringen, vermoedelijk uit het jaar 1500. Toen de hoeve nog als boerenbedrijf diende was de steen verwerkt in de bestrating van een waterinlaat in de noordwest hoek van de binnen plaats.

 We steken de overweg over en gaan meteen rechts en bij de verharde weg weer rechts. Hier lopen we langs de A76. Voor een hekwerk gaan we rechts en steken via een onbewaakte overweg het spoor weer over. Pas op! Het kruispunt met links een rustbank steken we recht over en dalen af naar het dal van de Geleenbeek. (● Op dit punt kunnen we kiezen voor een uitbreiding van de wandeling met 2,5 km) Op de tegenoverliggende helling zien we de woningen van Terschuren liggen.

Vlak voor de brug (3,2 / 5,7 km) over de beek gaan we via een klaphek rechts (● Aansluiting met de lange route) het weiland in en volgen over de oever de loop van de beek stroomopwaarts in de richting van een ijzeren brug die we in de verte zien liggen.

 Op het kruispunt met links de rustbank is het mogelijk om de wandeling uit te breiden met een extra lus van 2,5 km. Hiervoor gaan we op dit kruispunt naar links over het voet-/fietspad. We passeren de voormalige bietenoverslag bij station Nuth. *Vroeger werden op deze bietenoverslag de suikerbieten uit de hele regio aangevoerd om met treinwagons verder vervoerd te worden naar de suikerfabrieken in het westen van het land. Tegenwoordig voeren de boeren hier in de zomer hun graanoogst aan, die vervolgens met grote vrachtauto's wordt afgevoerd naar de meelfabrieken.*

 Ongeveer 10 meter na een slagboom gaan we naar rechts via een kort grintpaadje richting Kathagen.

Rechts zien we 4 spoorwerkerswoningen. Hier woonden vroeger de spoorwegmedewerkers die halverwege de nacht de stoomlocomotieven opstookten, zodat die vroeg in de ochtend klaar waren voor de dienst.

 We steken de Platsbeek over.

*Van april tot juni kunnen we hier in de berm Kruidend zenegroen (*Ajuga reptans*) bewonderen, een groenblijvende, vaste plant, die behoort tot de lipbloemenfamilie (*Lamiaceae*). De plant komt van nature voor in Europa en Azië. De plant wordt 5-40 cm hoog en vormt sterke wortelstokken. De plant heeft ook lange bebladerde uitlopers, die op de knopen kunnen wortelen. De vierkante stengel is aan de voet kaal of weinig behaard. Verderop is de stengel met twee rijen of rondom zacht behaard.*

Kruipend zenegroen bloeit van april tot juni met circa 1,3 cm grote, blauwpaarse bloemen. Soms komen ook planten met roze of witte bloemen voor. De bloemen vormen een tamelijk losse schijnkrans. De bovenste schutbladen zijn korter dan de bloemen. De vrucht is een vierdelige splitvrucht. Op de zaden zit een mierenbroodje.

Als we op een splitsing met het bordje Geitenweg komen, gaan we naar rechts en volgen het fietspad langs de Randweg N298 en steken we de Geleenbeek over.

Links ligt de Naanhof. (horeca; geen toilet!)

De Naanhof wordt al in archieven uit de 16e eeuw vernoemd (Nonnenhof) als leen van de kasteelheren en geniet nu regionale bekendheid als boerderijwinkel.

Op de splitsing gaan we naar rechts Schuureikenweg en meteen weer rechts Schurenbergsweg. Voor ons Restaurant Bergrust. (horeca!)

Tegenover huisnummer 60 en voor een garage gaan we links via een holle weg de helling op, het Schurenbergsevoetpad.

Op de top kunnen we genieten van mooie vergezichten: links zien we boven de Naanhof de kerk van Vaesrade, aan de horizon de kerk van Puth (Schinnen), achter ons Nuth en voor ons Terschuren met op de horizon de torenflat van Parc Imstenrade.

Bij de verharde weg gaan we rechts; Terschuren. Aan de voet van de helling volgen we enkele meters de bocht naar links om meteen voor de jeux de boule-baan naar rechts het voetpad in te gaan. We dalen af naar de Geleenbeek die we oversteken om meteen na de brug via het klaphek het weiland in te gaan. (5,7 km) ● Volg vanaf hier het tracé van de korte route.

Hier ziet u een stukje van de heringerichte Geleenbeek. Het dal van de Geleenbeek vormt een langgerekt groen lint door het buitengebied van het stedelijk gebied in Zuid- en Midden-Limburg. Het dal en de beek verbindt omliggende natuurgebieden met elkaar en is een welkome groen-blauwe trekroute voor planten en dieren die op zoek zijn naar andere leefgebieden.

Een groot deel van het stroomgebied ligt in en nabij de verstedelijkte gebieden van Heerlen, Geleen en Sittard. Bij heftige of aanhoudende regenbuien kan door de aanwezige verharding en de lozing van het regenwater op de beek, de waterstand in de beek snel en fors stijgen. Overigens vangen honderden regenwaterbuffers van Waterschap Roer en Overmaas in het Geleenbeekdal veel water op en voorkomen zo wateroverlast. De beek is lange tijd gebruikt voor afvoer van het water van de kolenwasserijen van de steenkoolmijnen waardoor de beek zwart was van het kolenslib. Ook loosden

diverse stadsriolen hun water op de beek. Daarom werd de beek in de jaren vijftig betegeld en rechtgetrokken en op sommige plaatsen ook in een buis gestopt om het water zo snel mogelijk af te voeren naar de Maas. De waterkwaliteit is echter behoorlijk verbeterd in de afgelopen jaren. Waterschap Roer en Overmaas, gemeenten, de provincie Limburg, Natuurmonumenten en het VVV werken als partners van het project Corio Glana al jaren samen om de Geleenbeek weer in haar oorspronkelijke slingerende loop terug te brengen, wateroverlast te voorkomen en de aantrekkelijkheid van het landschap en recreatieve voorzieningen te verbeteren. Meer informatie: www.geleenbeekdal.nl en www.caumerbeek.nl

 Via een stevige helling komen we bij een klaphek en steken we het wandel-/fietspad over om aan de andere kant via een klaphek over een steile helling het pad langs de beek te vervolgen. *Het wandel-/fietspad ligt op het tracé van het voormalige mijnspoor dat in het begin van de twintigste eeuw werd aangelegd en waarover de zware locs tenderden om de kolen van de Emma en de Hendrik af te voeren naar de haven van Stein.*

 Als we weer bij een klaphek komen volgen we het verharde pad naar links. Dit is het Laervoetpad. Via de brug steken we de Geleenbeek over.

Kijken we over de rechterleuning dan zien wij met de klok mee eerst de monding van de Caumerbeek, in het midden komt de uitloop van de rioolwaterzuivering (die voert het meeste water af) en meer recht voor ons een overloop van de Geleenbeek, die zelf nog een aantal kronkels door de weilanden zal maken en bij Terschuren samen zal komen met de andere beek om onder de naam Geleenbeek verder te stromen richting Maas.

 Het Laervoetpad volgen wij terug richting kasteel Hoensbroek. Links van ons zien we de Drakenmolen. *De molen was een banmolen van de kasteelheren, d.w.z. de boeren in de omtrek waren verplicht om hier hun graan te laten malen. Het molenrad draaide op de waterloop van de Molenbeek, dit was een gegraven zijtak van de Auvermoer.*

 We steken de Klinkertstraat over en zien voor ons de parkeerplaats van kasteel Hoensbroek. (4,5 / 7 km)

De donjon, de hoge ronde toren is het oudste gedeelte van het kasteel en stamt uit de 14e eeuw. De bouw van deze toren, met zijn een meter dikke muren, heeft minimaal 8 jaar geduurd, wat te herkennen is aan de 8 ringen die duidelijk te zien zijn in de kleurverschillen van de bakstenen van de donjon. Het ridderlijk geslacht Von und zu Hoensbroech heeft tot het eind van de 18e eeuw deze burch bewoond en het kasteel in die 600 jaar uitgebreid tot de grootste en machtigste waterburch tussen Maas en Rijn. In 1796 is de adellijke familie gevlucht voor de oprukkende Fransen, die in die jaren niet zo veel op hadden met de adelstand. Het kasteel raakte door de leegstand sterk in verval en is in 1927 door de stichting Ave Rex Christe opgekocht en gered voor verder verval. Een jarenlang durende restauratie, gestart in 1929, heeft het kasteel zijn oude glans weer teruggegeven. De vierkante toren op de hoek van de gracht staat bekend als De Pestoren.

Kasteel Hoensbroek is te bezoeken tijdens openingstijden en tegen betaling van een entreekaartje. Hier kunt u in de brasserie ook terecht voor een drankje of een hapje. Ook in de kantine van "Haal Op" op de Droomvijver kunt u tijdens openingstijden terecht voor een hapje en een drankje.

Informatie over deze wandeling is verkrijgbaar bij IVN Hoensbroek:
ivnhoensbroek@gmail.com